

Klinisk Etikkomite Helse Stavanger

Årsmelding 2020

Klinisk Etikkomite, Helse Stavanger

Komiteen har i 2020 bestått av følgende medlemmer:

Jone Schanche Olsen, overlege, Klinikk for psykisk helsevern (Leder)

Anne Katrine Bergland, overlege, Mottaksklinikken

Marianne Hansen Secher, brukerutvalget

Rabia Yildiz, ass avdelingssykepleier, Klinikk for psykisk helsevern, voksne

Inge Jøran Hagen, avdelingssjef, barne- og ungdomsklinikken *

Jannicke Horjen Møller, anestesilege, Klinikk A

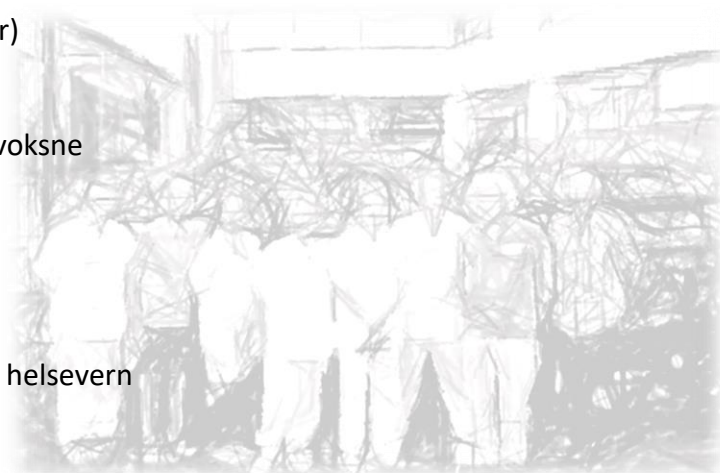
Bente Rossavik, Fagsjef for sykepleietjenesten kirurgiske fag

Ina Trane, juridisk rådgiver, FFU

Annbjørge Bø Sørhus, Kreftsykepleier ABK

Johannes Hendrik Langeveld, psykologspesialist, klinikk for psykisk helsevern

Helge Hansen, sykehusprest, sekretær

* Til mars 2020.

KEK 2020

Komiteens mandat

Klinisk etikkomité skal:

- Bidra til økt etisk bevissthet og kompetanse om verdispørsmål knyttet til pasientbehandling
- Bidra til økt forståelse av forholdet mellom klinisk-etiske problemstillinger og spørsmål knyttet til ressursbruk og prioriteringer i helseforetakene
- Bidra til at pasienter og pårørende blir godt ivaretatt i møte med spesialisthelsetjenesten
- Bidra til økte ferdigheter i å identifisere, analysere og avklare etiske problemer og dilemmaer
- Stimulere til systematisk etisk refleksjon og bistå i drøfting av konkrete etiske utfordringer før og/eller etter at beslutninger tas
- På forespørsel gi råd om hvordan konkrete etiske problemer kan løses
- Være åpen og ikke-diskriminerende i livssynsspørsmål
- Bidra til virksomhetenes kvalitetsarbeid

Sammensetning:

- KEK skal ha leder og sekretær
- KEK skal være bredt tverrfaglig sammensatt og skal ha med kliniske beslutningstakere
- KEK bør som minimum ha en brukerrepresentant som medlem
- KEK bør ha medlem med kompetanse i medisinsk etikk
- KEK bør ha medlem med helserettlig kompetanse

Mandat (forts.)

Organisering, oppnevning og økonomi:

- KEK skal være frittstående og uavhengig
- Medlemmene av KEK oppnevnes av direktøren for helseforetaket
- Leder og medlemmer oppnevnes for 3- 4 år av gangen med mulighet for forlengelse
- KEK skal sikres nødvendige ressurser og ha et eget budsjett
- Leder og sekretær må sikres rammer som gjør det mulig å ivareta arbeidet innenfor vanlig arbeidstid ved frikjøp / fristilling av annet arbeid
- Medlemmene må sikres rammer for å delta i arbeidet og skal ha ressurser for å kunne tilegne seg nødvendig kompetanse i klinisk etikk

Arbeidsform:

- Alle kan henvende seg til KEK
- Behandling av saker skal som hovedregel skje med basis i anonymiserte pasientopplysninger. Ved fravikelse fra hovedregelen om anonymisering, må det innhentes samtykke fra pasienten før saken fremlegges for KEK, jf. helsepersonelloven § 22. Medlemmene i KEK har taushetsplikt om personidentifiserende opplysninger (eller helseopplysninger) de får adgang eller kjennskap til som medlem av komiteen. Deltakere i KEK som ikke omfattes av helsepersonelloven (for eksempel jurist og brukerrepresentant) bør underskrive taushetserklæring
- Komiteen bestemmer selv møtehyppighet og arbeidsform innen mandatets rammer, men komiteen skal ha mulighet for å samles på kort varsel i hastesaker
- Komiteen skal skrive referater
- Komiteen skal skrive årsrapport
- Komiteens arbeid skal jevnlig evalueres iht gjeldende rutiner for evaluering i helseforetakene

Etikkseminar vår og høst

- Komiteen skal delta aktivt i etikksatsingen i Helse Stavanger HF og bidra til bevisstgjøring om etiske problemer knyttet til ressursbruk og prioritering (mandat)

I 2019 gjennomførte komiteen to etikkseminar i aulaen for alle ansatte i Helse Stavanger. Begge seminarene hadde temaer som kretset rundt menneskesyn, pasientsyn, verdighet og respekt.

Seminarene er en mulighet til å nå mange med et poengtert budskap.

Erfaringen er likevel at det er vanskelig å komme fra i en travel hverdag.

Seminarene er på to timer, kl. 13:00-15:00, og det er rundt 100 stk. som pleier å komme på seminarene.

KEK ønsker å understøtte all god etikkrefleksjon og praksis som skjer i organisasjonen. I forhold til seminarene vil KEK ta opp tema som oppleves nære og aktuelle, både for de som jobber pasientnært i klinikken og også ledelse i foretaket som i sin arbeidshverdag møter dilemmaer og verdikonflikter.

Vårseminar 2020

3.
juni

Diagnosenes makt

- Ethiske refleksjoner rundt aktuelt tema.

Bjørn Hofmann, professor i medisinsk filosofi og etikk ved NTNU Gjøvik og Universitetet i Oslo. Foto: Anbjørg Kolaas

Aula sydbygg:
kl. 13:00-15:00.

Seminaret er åpent
for alle, og det
trengs ingen
påmelding.

Utsatt på grunn av Covid 19

INTERNSEMINAR 14/9-2020- Ølberg- seminaret

Kjetil Moen:

Etikk-undervisningen på SUS.

Status, erfaringer og organisering.

Hvordan kan KEK være med å understøtte dette arbeidet?

Johannes Hendrik Langeveld:

Hvordan møter KEK forventningene fra innmelder?

Forholdet mellom refleksjon/rådgivning/veiledning?

Samtale om mandat og erfaringer.

AD: Helle Kristine Schøyen:

Tanker om KEK sin rolle i Helse Stavanger HF.

Hvordan kan KEK være med å understøtte og styrke etisk refleksjon og praksis i foretaket?

SUS og Covid 19; hvilken rolle kan KEK spille?

Statistikk:

- Antall møter i 2020: 11
- Antall saker til komiteen: 8
- Internseminar: 1

Det årlige fellesmøte med Klinisk etikkomite på Rogaland A- senter ble utsatt, pga. hensyn til smittevern og situasjonen med Covid 19.

Saker til klinisk etikkomite

- Klinisk etikkomite ved Helse Stavanger HF skal være et forum der ledelsen, ansatte og pasienter kan drøfte klinisk etiske problemstillinger knyttet til sykehusets kliniske virksomhet. Klinisk etikkomite skal være en beslutningsstøtte i diskusjon av vanskelige etiske problemstillinger i tilknytning til pasientbehandlingen (fra mandatet).

For å strukturere drøftingene bruker komiteen en 6-trinns refleksjonsmodell, utviklet ved Senter for Medisinsk Etikk ved Universitetet i Oslo:

Hva er de etiske problemstillingene?	Hva er fakta i saken?	Hvem er berørte parter og hva er deres syn?	Hvilke verdier aktualisere?	Hvilke lover / retningslinjer aktualisere?	Hvilke handlingsalternativ finnes?
--------------------------------------	-----------------------	---	-----------------------------	--	------------------------------------

SME-modellen

KEK Helse Stavanger forstår etisk drøfting som en systematisk demokratisk verdisamtale om et etisk dilemma. En samtale som stimulerer et mangfold av perspektiv og leder til handlingsalternativ.

Komiteen har både prospektive og retrospektive etiske drøftinger. Den ønsker å arbeide aktivt og kontinuerlig for å identifisere og bygge ned tersklene for å løfte inn saker til komiteen.

På den neste siden er det eksempler på etiske dilemmaer som avdelinger har kommet til KEK med.

Rutiner og samarbeid ved behandlingsbegrensning

Avdelingen etterlyser bedre samarbeid mellom leger og sykepleierne, med særlig henblikk på møte med behandlingsbegrensning og alvorlig syke og døende pasienter. Avdelingen mente det var et gjentakende problem at sykepleierne gjorde andre observasjoner enn legene når det gjaldt preterminal /terminale pasienter og pasienter med kort forventet levetid. Sykepleiere på avdelingen føler at flere pasienter blir sterkt overbehandlet, og de kan kjenne på moralsk stress ved at de må administrere behandling som de egentlig er uenige i. .

Det etiske problemet syntes å være todelt i denne henvendelsen.

Dels er spørsmålet dette:

Hvordan bør behandlingen og omsorg for alvorlig syke og døende pasienter være?

Dette spørsmålet ble imidlertid i komitebehandlingen enda mere knyttet til et annet spørsmål:

Hvordan bør avdelingen jobbe sammen som et team, også i møte med avsluttende behandling og alvorlig syke og døende pasienter?

Som en del av sin konklusjon fremholdt KEK dette:

Etter KEK sin vurdering er det særlig spørsmålet om kommunikasjon mellom faggruppene som ble identifisert i dette møtet. *Hvordan bør faggruppene snakke sammen, for å ivareta alvorlig syke og døende pasienter på en forsvarlig måte?*

KEK mener at selve møtet et godt eksempel på hva som skjer når man setter av tid og møtes for å snakke sammen. KEK opplevde at det var en vilje til å prøve å forstå hverandres roller og arbeidshverdag, og at man, særlig etter hvert, begynte mer og mer å snakke til hverandre, og ikke bare gjennom spørsmål fra KEK.

Dette mener KEK var en viktig erfaring, og viser også de muligheter som ligger der til felles samtale om verdier og etikk i en arbeidshverdag som også preges av tvil, uro og dilemmaer.

Det er særlig KEK sin rolle som tilrettelegger for samtale som ble aktuell i denne saken. Avdelingen selv var svært aktiv med både å identifisere dilemmaene, og også å komme med aktuelle handlingsalternativer.

Hvor bør pasienten bo i siste fase av livet?

Avdelingen mener pasienten er utskrivningsklar, men pårørende ønsker at pasienten kan få leve sine siste dager på sykehuset. Det etiske spørsmålet er: *Hvor bør pasienten bo den siste levetiden?*

Som en del av sin konklusjon skrev KEK:

Den etiske refleksjonen kretset i stor grad mellom en nærhetsetikk som åpner opp for å bli berørt av den enkelte pasient, og dens pårørende, og modeller som også ivaretar stemmen til de andre pasientene og deres pårørende og den totale ressursituasjonen på avdelingen.

Hva bør man gjøre akkurat nå for å ivareta akkurat denne familien på en best mulig måte?

Samtidig må dette spørsmålet også suppleres med hensynet til de andre pasientene, både de som allerede er på sykehuset, og de som også etter hvert trenger en plass på avdelingen.

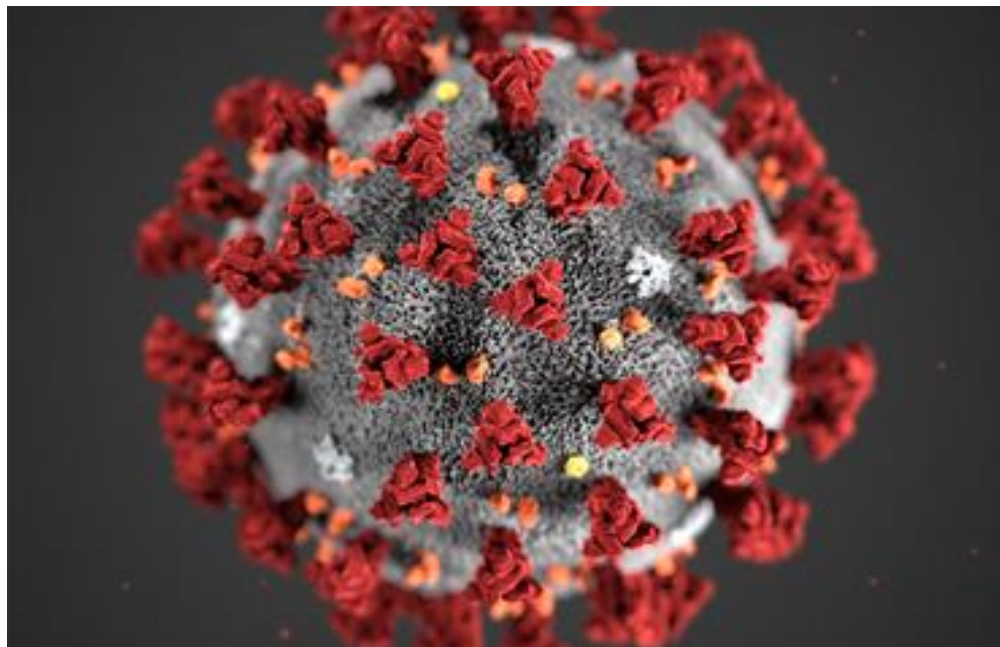
I dette pasientforløpet var ikke pasienten i livets siste fase ved utskrivning, og pasienten hadde samtidig en lindrende enhet å komme til. Avdelingen mente at en slik lindrende avdeling var forsvarlig helsehjelp og god omsorg for pasient og pårørende og at lindrende enhet hadde nødvendige ressurser og kompetanse. Refleksjonen i KEK understøttet en slik beslutning.

Når man står midt oppe i et slikt pasientforløp, mener KEK at en sentral etisk verdi er åpenhet. Det vil si at man er åpen om hva som til enhver tid er byrder og goder ved de ulike handlingsalternativene.

Hvordan bør man handle, og hvordan kan man både ivareta pasientens og de pårørendes integritet, samtidig som man er forpliktet på en begrenset mengde med helseressurser?

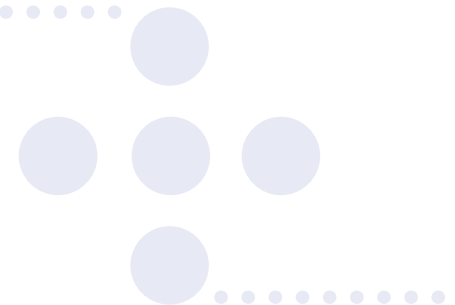
Ved å forankre praksisen i et slikt spørsmål, sikres også en tydelig etisk forankring i pasientforløpet.

KEK og Covid 19

Tidlig vår ble KEK invitert til møte med intensivavdelingen. Samtale rundt kriterier og rutiner for beslutninger knyttet til behandlingsbegrensning og prioriteringer. Videre har KEK forsøkt å være oppmerksomme på særlige verdikonflikter og dilemmaer i helseforetaket, knyttet til situasjonen rundt Covid 19.

KEK i undervisning

KEK sine medlemmer blir brukt i klinikken til ulike undervisningsoppdrag. Eksempler på dette er:

Presentasjon av KEK og KEK sin arbeidsmåte (SME-modellen).

Grunnlagsetikk og medisinsk etikk.

Etisk refleksjon basert på case.

KEK har merket pågang i undervisning etter at de nye læringsmålene i Lis-utdanningen er kommet.

Rammer og ressurser i KEK

KEK sitt budsjett ligger innenfor seksjon prestetjeneste, etikk og livssyn.

Alle som ønsker kurs og kompetanseheving i KEK har fått mulighet til dette.

Sekretær i KEK er frikjøpt i 20% til å utøve sekretærfunksjonen i komiteen. Arbeidet her er knyttet til innkallinger, referater, drøftingsnotater, kontakt med avdelinger om forberedelse av innmeldte saker, oppdatere KEK på ressurser fra Senter for medisinsk etikk fra UIO, og arbeide for at KEK og etisk refleksjon kan gjøre seg gjeldende i så stor grad i hele organisasjonen.

KEK ønsker å være relevant og tilgjengelig for hele Helse Stavanger HF. Det innebærer at komiteen kan ta imot en bredde av saker, både de mer pasientnære erfaringene i klinikken, men også mer overordnede prinsipielle emner knyttet til dilemmaer og prioriteringer på organisasjonsnivå.

Faglig påfyll i løpet av 2020

Senter for medisinsk etikk (SME), ved Universitetet i Oslo, er tillagt ansvaret for nasjonal koordinering og fagutvikling av de kliniske etikkomiteene (KEK). Dette innebærer at SME bistår komiteene ved etablering og gir tilbud om kompetanseutvikling. I tillegg arbeider SME med erfaringsutveksling, kvalitetssikring og forskning.

I løpet av 2020 deltok flere representanter fra KEK, Helse Stavanger på følgende arrangement i regi av SME:

- Nasjonalt høstseminar for kliniske etikkomiteer i spesialisthelsetjenesten.
- Introduksjonskurs for nye medlemmer i KEK.

Begge disse kursene ble holdt som digitale kurs.

- Det er viktig at medlemmene får muligheter til faglig påfyll, og på den måten settes i stand til å fylle rollen i KEK på best mulig måte. Det er et godt engasjement i KEK for å dra på kurs og konferanser.

Ta kontakt med KEK.

Opplever du etiske dilemmaer som del av din arbeidshverdag?

Ta kontakt med Klinisk Etikkomite, Helse Stavanger. Kontaktpersoner:

Leder: Jone Schanche-Olsen: jone.schanche.olsen@sus.no

Sekretær: Helge Hansen: helge.hansen@sus.no

For mer informasjon om KEK:
Se intranettsiden på Pulsen.

For mer informasjon om Klinisk etikkomite; se KEK sin intranettside.

Kontaktpersoner:

Jone Schanche Olsen, leder

Helge Hansen, sekretær

